

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Viktora Kučery a JUDr. Lukáše Hloucha v právní věci žalobkyně: **M. K. Š.**, zast. Mgr. Ladislavem Bártou, advokátem se sídlem Purkyňova 787/6, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 11. 2021, č. j. 18 Ad 24/2021-20,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Ustanovenému zástupci žalobkyně, Mgr. Ladislavu Bártovi, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v celkové výši 2 600 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 (třiceti) dnů od právní moci tohoto usnesení.

Odůvodnění:

[1] Kasační stížností se žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) domáhá zrušení shora označeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“), kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 7. 6. 2021, č. j. X, jímž byly zamítnuty námitky proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 3. 2021. Prvostupňovým rozhodnutím byla zamítnuta žádost stěžovatelky o invalidní důchod pro nesplnění podmínek dle § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), jelikož podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení v Ostravě ze dne 2. 2. 2021 stěžovatelka nebyla invalidní – její pracovní schopnost poklesla pouze o 25 %. Ke stejnému hodnocení dospěl v řízení o námitkách i lékař oddělení lékařské posudkové služby žalované.

[2] V žalobě stěžovatelka namítala, že napadené rozhodnutí žalované bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu, neboť již od r. 2005 měla nárok na plný invalidní důchod, který jí byl v roce 2010 překlasifikován na třetí stupeň invalidity, a to pro juvenilní myoklonickou epilepsii. Toto onemocnění nezmizelo a stejně jako v době diagnózy je pro život stěžovatelky limitujícím faktorem při uplatnění na trhu práce i v osobním životě. Stěžovatelka uvedla, že zaznamenané záchvaty byly přičítány tetanii, již taktéž trpí, ovšem nebyly provedeny žádné testy, které by potvrdily, že ve skutečnosti

nešlo o epileptické záchvaty. Podle stěžovatelky nebyla správně zjištěna míra poklesu její pracovní schopnosti z důvodu nedostatku odbornosti posudkových lékařů, přičemž je přesvědčena, že její onemocnění odpovídá spíše položce 4c kapitoly VI přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity), ve znění pozdějších předpisů, a zároveň nebyla zohledněna další onemocnění, kterými stěžovatelka trpí.

[3] **Krajský soud** si vyžádal odborný lékařský posudek od posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, která ohodnotila pokles pracovní schopnosti stěžovatelky podle položky 4b kapitoly VI přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity 25 % a uzavřela, že stěžovatelka k datu vydání napadeného rozhodnutí nebyla invalidní, neboť její pracovní schopnost nepoklesla nejméně o 35 %. Krajský soud na základě tohoto posudku, o jehož úplnosti, správnosti a přesvědčivosti neměl důvod pochybovat, dospěl k závěru, že stěžovatelka k datu vydání napadeného rozhodnutí nebyla invalidní. Krajský soud připomněl, že členem posudkové komise byl neurolog, tedy lékař z oboru nemoci, která je dominantní v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu stěžovatelky, a zdůraznil, že posudková komise ohodnotila pokles pracovní schopnosti stěžovatelky stejným způsobem jako oba posudkoví lékaři v průběhu správního řízení. Krajský soud tedy neshledal žalobu důvodnou a podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) ji zamítl.

[4] V **kasační stížnosti** podané podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. stěžovatelka namítá, že krajský soud bez jakéhokoli kritického hodnocení přejal chybné závěry lékařských posudků (především posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí) a ignoroval fakt, že ustálení zdravotního stavu stěžovatelky je způsobené její pečlivostí v užívání medikace. Pokud by stěžovatelka léky pravidelně neužívala, epileptické záchvaty by se jí vracely velmi často a paradoxně by tak nárok na invalidní důchod splňovala, je tedy „trestána“ za dodržování léčby. Žalovaná i krajský soud však podle stěžovatelky opomněly skutečnost, že antiepileptika mají velké množství vedlejších účinků, které pracovní možnosti stěžovatelky snižují a v čase se zhoršují, do budoucna mohou vést i k vážnějším komplikacím zdravotního stavu. Stěžovatelka je toho názoru, že její zdravotní stav se nezlepšuje (jak tvrdí posudek), ale zhoršuje, pouze primární projevy onemocnění jsou prozatím bržděny medikací. S odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 4160/16, stěžovatelka upozorňuje, že posudek nepožívá *a priori* větší důkazní síly a musí být podroben prověrce právní korektnosti a věcné správnosti. Podle stěžovatelky žalovaná dostatečně nezjistila skutkový stav a soud se vypořádal s žalobní argumentací pouze okrajově a důkazy, z nichž vycházel, uvedl pouze souhrnně (místo toho, aby je hodnotil jednotlivě). Stěžovatelka je toho názoru, že krajský soud nekriticky přejal závěry žalované o stabilizaci a adaptaci na zdravotní postižení, o němž neexistují žádné důkazy. Z tohoto důvodu stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Žalovaná se ve svém **vyjádření ke kasační stížnosti** ztotožňuje se závěry krajského soudu a poukazuje na to, že soudy nedisponují odbornými znalostmi nutnými k přezkoumávání věcné správnosti lékařských posudků. Stabilizace zdravotního stavu stěžovatelky byla podrobně řešena v rámci předchozího řízení, kdy byl stěžovatelce invalidní důchod odňat (žaloba v této věci byla zamítnuta rozsudkem krajského soudu ze

pokračování

dne 15. 10. 2020, č. j. 18 Ad 16/2020-28; kasační stížnost nebyla podána). S odkazem na § 39 odst. 6 a 7 zákona o důchodovém pojištění žalovaná upozorňuje, že zákon výslovně počítá s možností stabilizace zdravotního stavu a adaptace na něj, a to i za podmínek dodržování určité léčby nebo pracovních omezení. Závěrem žalovaná podotýká, že v případě zhoršení zdravotního stavu po vydání rozhodnutí lze nově nastalé skutečnosti zohlednit jedině v novém správním řízení na podkladě nové žádosti o invalidní důchod.

[6] **Nejvyšší správní soud** nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastnicí řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[7] S ohledem na skutečnost, že se jedná o věc, kterou před krajským soudem rozhodoval samosoudce, se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Novelou soudního řádu správního provedenou zákonem č. 77/2021 Sb. (s účinností od 1. 4. 2021) byl rozšířen okruh případů, při jejichž přezkumu Nejvyšší správní soud posuzuje přijatelnost kasační stížnosti. Nově se nejedná jen o „*věci mezinárodní ochrany*“, nýbrž o všechny „*věci, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce*“. Tato změna však nezakládá žádný rozumný důvod měnit kritéria přijatelnosti kasační stížnosti (shodně již zmínka v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021-28, nebo ze dne 11. 6. 2021, č. j. 10 As 154/2021-23). Při rozhodování o (ne)přijatelnosti kasační stížnosti proto soud i nadále vychází z ustálených kritérií.

[8] Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturu odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatelky.

[9] Nejvyšší správní soud neshledává v kasační stížnosti dostatečné argumenty svědčící pro její přijatelnost. Deklarovaný důvod kasační stížnosti dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. směřuje do skutkových zjištění, resp. posouzení skutkového stavu, s nímž nejsou spojeny žádné právní otázky, jež by odůvodnily důvod přijatelnosti kasační stížnosti ad (1)-(3). Ke skutkovým otázkám je pak třeba předeslat, že dle ustálené judikatury je posouzení vzniku invalidity otázkou odbornou, medicínskou, a rozhodnutí soudu tak závisí především na odborném lékařském posouzení. Správní soud si proto nemůže učinit úsudek o této otázce sám (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2003, č. j. 4 Ads 13/2003-54, publ. pod č. 511/2005 Sb. NSS; ze dne 30. 11. 2009, č. j. 4 Ads 81/2009-46; či ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 Ads 11/2013-20). Podle § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely

přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění Ministerstvo práce a sociálních věcí, které za tímto účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise.

[10] Posudek posudkové komise soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 5 Ads 49/2003-136). Požadavek úplnosti a přesvědčivosti kladený na lékařské posudky spočívá v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a aby své posudkové závěry náležitě odůvodnila. Z posudku musí být zřejmé, že zdravotní stav posuzovaného byl komplexně posouzen na základě úplné zdravotnické dokumentace i s přihlédnutím ke všem jím tvrzeným obtížím, aby nevznikly pochybnosti o úplnosti a správnosti klinické diagnózy.

[11] Nejvyšší správní soud se nejprve *ex officio* zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti, neboť by bylo předčasné zabývat se posouzením přípustnosti kasační stížnosti, bylo-li by současně napadené rozhodnutí krajského soudu nepřezkoumatelné. Jde přitom o tak závažnou vadu, že by se jí Nejvyšší správní soud musel zabývat i tehdy, pokud by ji stěžovatelka nenamítala (srov. § 109 odst. 4 s. ř. s.). Stěžovatelka namítá nepřezkoumatelnost pouze obecně v tom smyslu, že krajský soud se dostatečně nevypořádal s žalobní argumentací. K tomu Nejvyšší správní soud upozorňuje, že velká část žaloby nepředstavovala ve skutečnosti žalobní body, jimiž by se krajský soud vůbec mohl zabývat, ale pouze obecné hodnocení kvality posudkového hodnocení v České republice s odkazy na statistiky ohledně věku posudkových lékařů, úvahy ohledně smyslu působení lékařské posudkové služby apod. Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu pak vyplývá, že správní soudy nejsou povinny jednotlivě reagovat na každý dílčí argument, ale postačuje prezentace odlišného a pečlivě odůvodněného závěru (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2015, č. j. 6 As 153/2014-108 či ze dne 4. 3. 2015, č. j. 8 Afs 71/2012-161). Implicitní vypořádání námitek akceptuje rovněž Ústavní soud (viz např. usnesení ze dne 18. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2774/09).

[12] Krajský soud v napadeném rozsudku stručně, ale dostatečně přesvědčivě vysvětlil, z jakých důvodů přistoupil k vyžádání lékařského posudku od posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, sdělil, že neshledal žádné důvody k pochybnostem o správnosti a přesvědčivosti tohoto posudku a podstatné pasáže posudku citoval. Z toho je dle Nejvyššího správního soudu jednoznačně patrné, že stěžejním důkazem byl právě lékařský posudek vyžádaný v průběhu soudního řízení, ovšem krajský soud přihlédl rovněž i ke skutečnosti, že k obdobným závěrům dospěly i posudky vypracované v průběhu správního řízení. Nejvyšší správní soud tedy neshledal, že by napadený rozsudek trpěl vadou nepřezkoumatelnosti.

[13] K dalším kasačním námitkám pak lze v první řadě upozornit, že dodržování léčby určené lékařem, která významně zmírňuje projevy onemocnění, je nepochybně především v zájmu samotné stěžovatelky. Stěžovatelka tedy není „trestána“ za to, že předepsanou léčbu pečlivě dodržuje, je pouze zohledněna objektivní skutečnost, že oproti jiným osobám trpícím toutéž nemocí, u nichž léčba nedosahuje kýženého efektu (což platilo v minulosti i o samotné stěžovatelce), poklesla pracovní schopnost stěžovatelky méně. Existuje velké

pokračování

množství zdravotních komplikací, jejichž projevy je možné zmírnit (či dokonce úplně eliminovat) dodržáním správné léčby. Nelze tudíž spravedlivě požadovat po státu, aby hodnotil pokles pracovní schopnosti (a kompenzoval jej invalidním důchodem) v imaginárním případě úplně neléčeného onemocnění, ale je nutno vzít v úvahu možnosti a účinky léčby na zmírnění nežádoucích důsledků nevyhovujícího zdravotního stavu každého jednotlivého žadatele o invalidní důchod.

[14] Tvrdí-li stěžovatelka, že krajský soud pouze nekriticky přejal závěry lékařského posudku, je nutno odkázat na obecná východiska podrobně popsána výše, jež nejsou v rozporu ani s nálezem Ústavního soudu odkazovaným stěžovatelkou. V projednávané věci vycházely posudky z podkladů obsažených ve spisu – sama stěžovatelka ostatně uvedla, že si není vědoma toho, že by posudková komise neměla k dispozici podstatné lékařské nálezy, či že by pominula jiná zdravotní omezení, než jsou uvedena v posudku. V odůvodnění se posudková komise v reakci na žalobní argumentaci zabývala i hodnocením povahy záchvatů stěžovatelky (z posudku je zřejmé, že podřazení většiny z nich pod tetanii, nikoli epilepsii, plyne z úlevy po aplikaci magnezia). Stěžovatelka neoznačila žádné konkrétní objektivní okolnosti, z nichž by měl vyplynout závěr o nepřesvědčivosti či neúplnosti posudku. Jak upozornil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 30. 11. 2009, č. j. 4 Ads 81/2009-46, *„[p]ři určování poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti se vychází ze zdravotního stavu doloženého výsledky funkčních vyšetření, nikoliv ze subjektivních pocitů a stesků žalobce.“*

[15] K otázce údajného pominutí nežádoucích účinků je nutno dodat, že lékařská dokumentace, z níž posudková komise vycházela, neobsahovala žádné informace o tom, že by stěžovatelka trpěla výraznými nežádoucími účinky ani stěžovatelka sama žádné konkrétní nežádoucí účinky neuvedla. Obecný výčet obvyklých nežádoucích účinků určité léčby, stejně jako potenciální zhoršení zdravotního stavu, které by z dlouhodobé léčby mohlo vzejít, nijak nezpochybňuje přesvědčivost lékařského posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, jejímž členem byl i neurolog – odborný lékař z oboru nemoci, která je rozhodující příčinou nepříznivého zdravotního stavu stěžovatelky.

[16] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatelky – nejedná se o otázku, která dosud nebyla řešena judikaturou, byla řešena rozdílně, případně vyžadovala učinit judikaturní odklon, a nejde ani o případ zásadního pochybení krajského soudu, které by mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatelky. Nejvyšší správní soud proto podanou kasační stížnost v souladu s § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[17] Závěrem lze podotknout, že pokud by se v budoucnosti u stěžovatelky objevily výrazné nežádoucí účinky léčby či se její zdravotní stav z jiných důvodů zhoršil, bude moci o invalidní důchod opětovně požádat. Předmětem tohoto řízení však bylo posouzení zdravotního stavu stěžovatelky ke dni vydání rozhodnutí žalované o námitkách, tedy ke dni 7. 6. 2021.

[18] I když Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl, stalo se tak dle § 104a s. ř. s. pro její nepřijatelnost. Nejvyšší správní soud vycházel z usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, publ. pod č. 4170/2021 Sb. NSS, podle něhož je odmítnutí kasační stížnosti pro její nepřijatelnost, na rozdíl od jiných případů odmítnutí kasační stížnosti, druhem zjednodušeného meritorního přezkumu napadeného

rozhodnutí krajského soudu; výrok o náhradě nákladů řízení se tedy v takovém případě opírá o § 60 odst. 1 a v daném případě rovněž § 60 odst. 2 (nikoli však odst. 3) ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaná měla ve věci úspěch, nicméně právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti vůči neúspěšné stěžovatelce jí dle § 60 odst. 2 s. ř. s. nenáleží.

[19] Nejvyšší správní soud ustanovil stěžovatelce zástupce z řad advokátů; náklady zastoupení hradí v tomto případě stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s., § 120 s. ř. s.). Výše těchto nákladů spočívá v odměně advokáta za dva úkony právní služby (příprava a převzetí zastoupení a doplnění kasační stížnosti) v částce 1 000 Kč [§ 9 odst. 2, § 7 bod 3 a § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a v náhradě hotových výdajů v částce 600 Kč za dva úkony právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkově tedy bude ustanovenému advokátovi Mgr. Ladislavu Bártovi vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu částka 2 600 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 2. března 2023

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu